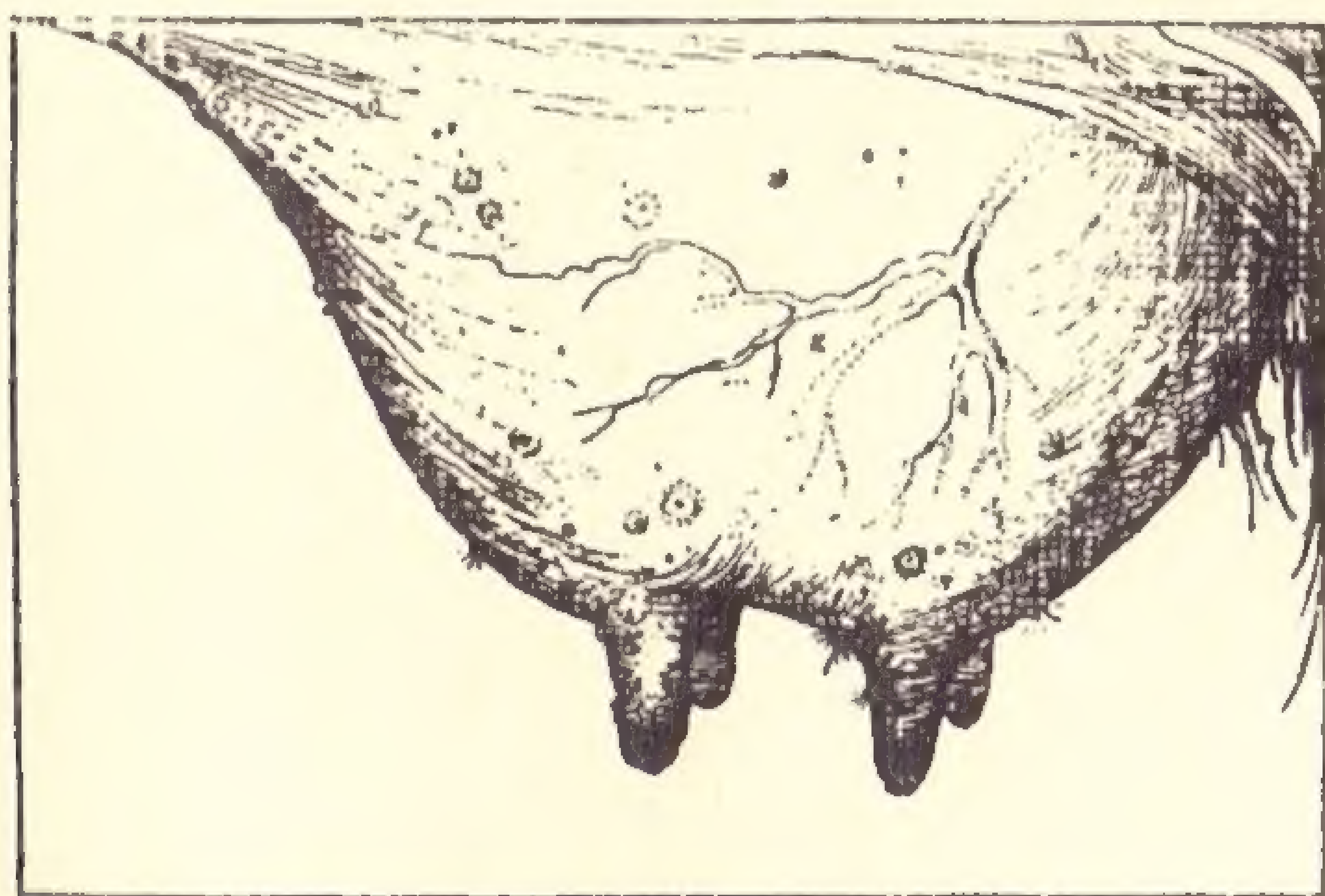
C.J.Aarts AMSTERDAMSE SCHOTSCHRIFTEN 6

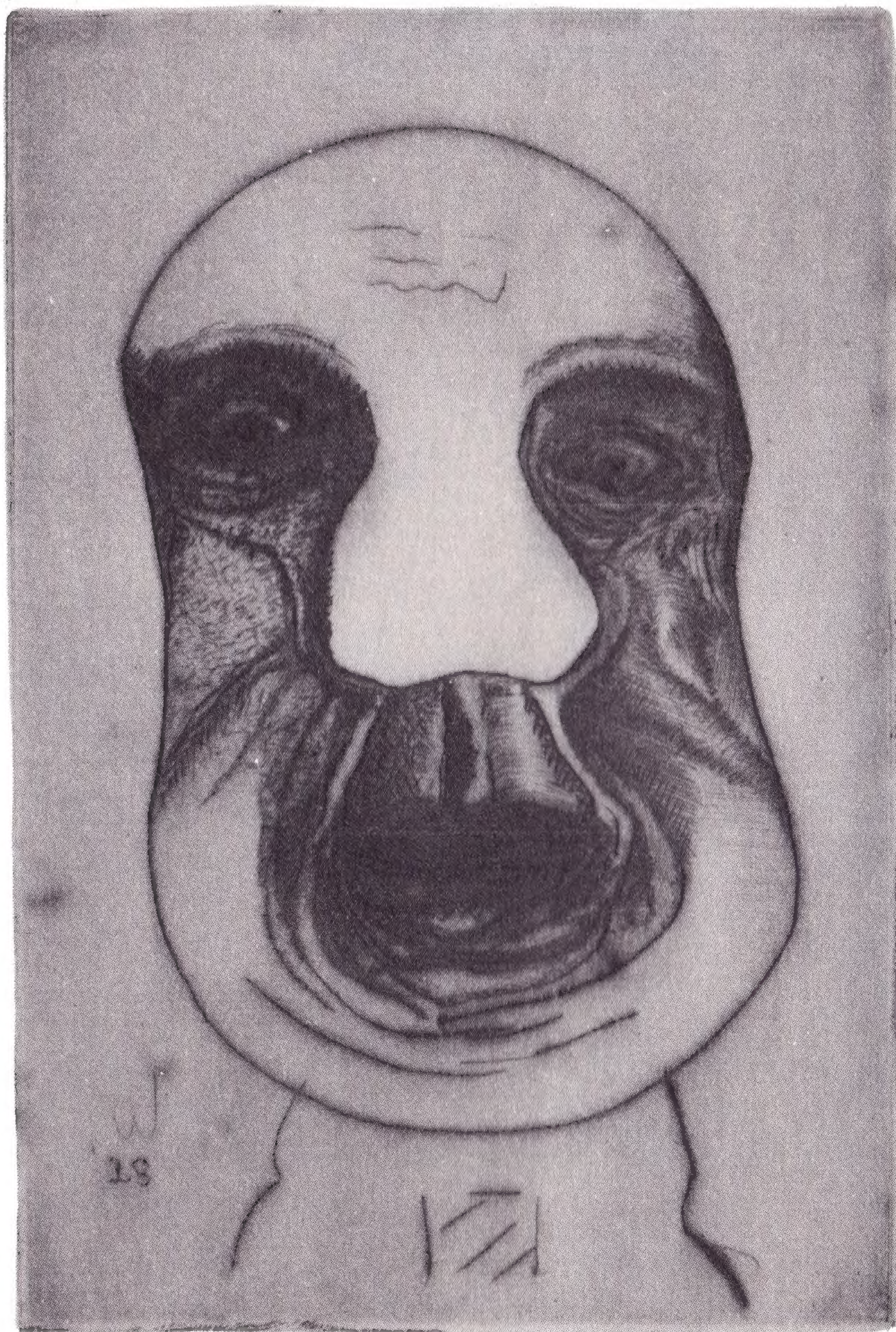
ERICH WICHMAN

HET WITTE GEVAAR

OVER MELK, MELKGEBRUIK, MELKMISBRUIK & MELKZUCHT

ERICH WICHMAN
HET WITTE GEVAAR

.. de Melkdrinker

dr à 20/20 Piet Wiegman

1928

ERICH WICHMAN

HET WITTE GEVAAR

OVER MELK, MELKGEBRUIK, MELKMISBRUIK EN MELKZUCHT

EEN KETTERIJ TEGEN „DE GODEN DEZER EEUW"

MAASTRICHT MCMXXVIII

Eerste druk: Leiter-Nypels Maastricht 1928
Tweede druk, gereproduceerd naar de eerste druk:
C.J.Aarts Amsterdam 1979

TO THE POET G. K. CHESTERTON

ALWIE NOG MELK GEBRUIKT, VERSTAAT HET WOORD DER GERECHTIGHEID NIET, WANT HIJ IS EEN KIND.

(Paulus, Hebr. V, 13)

NU zal ik dan maar eens schrijven, wat ik tot nu toe alleen vertrouwelijk onder een borrel gezegd heb; al geeft dat misschien een storm in een glas — melk. (Resultaat: een kluitje boter.)
Want het is mijn stokpaardje, en — hoor hoe het trappelt! — mijn stokpaardje wil nu van stal, wil de wei inrennen, steigeren en slaan, over slooten springen, melkemmers omtrappen, en die stomme koeien opjagen. Toe dan maar! Ziehier mijn stokpaardje, mijn stokpaard, mijn stokhengst, mijn stokstrijdros, mijn stokpegasus (is het geen lief beest?): . . .

MEER nog zelfs, dan om de afwezigheid van flesch, of desnoods karaf, met rooden wijn, meer dan om de aanwezigheid van bloemen („les fleurs d'une table sont ses bouteilles", Degas), van koektrommel, jam- en strooppot, pinda-kaas, muisjes, hagelslag, chocoladestrooisel en verdere gruwelen (brrr . . .)*) is een Hollandsche „lunch"-tafel zoo'n onguur ding om die witte, omgekeerd kegelvormige bekers, gemaakt van

---

*) „Les peuples du Nord n'ont pas de cuisine, ils n'ont que de la nourriture" (Léon Daudet). Ik vergelijk natuurlijk bloemen niet met laag-

aardewerk, omdat zij een troebele vloeistof, een emulsie, omdat zij, nou ja, vuil, omdat zij koeien-uier-afscheiding moeten bevatten. „Goede wijn behoeft geen krans" (zie boven), maar melk behoeft en deze bekers (waarom niet eerlijk: een zuigflesch?) hebben, als krans, behalve stupide insipide blommetjes, krulletjes of (om óók „modern" te zijn) vierkantjes, nog een tekst, een leus, een reclame: „Melk is goed voor elk." Deze zin van welgeteld vijf woordjes bevat:

1. een taalfout (als een koe),
2. een kwèkkerige poging (zooals b.v. het Amsterdamsch Drankweer Comité — quelles vaches! — met medewerking van het gemeente-„bestuur" er *) zooveel aan den openbaren weg begaat, „Niet drinken, niet schenken, een goede raad zou 'k denken", enz., enz.) om met een onnoozel rijmpje de waar-

---

landsch vreetsel. Maar de mooie bloemen en het gemeene voer, beiden passen niet op een tafel, waarvan menschen gaan eten.

*) Op — blijkbaar tengevolge van verkregen kennis omtrent de gevoelens van het „volk" en hun natuurlijke en rechtmatige uiting! — diep en stevig in den grond verankerde (experto credite) reclameborden....

heid van het berijmelde aan dwazen en narren te suggereeren, ... Wel pot hier-en-daar, 't is niet waar, Bij den uier behoort de luier, Zulke kwezels praten voor ezels, Dat gekwèk maakt iemand gek, Nu zal ik de heeren wat anders leeren: Cider is goed voor ieder, *) Wijn is goed voor pijn — roode is goed voor de nooden en witte is goed voor de hitte... oude is goed voor de koude en jonge is goed voor de longen — Bieren zijn goed voor de nieren, Jenever is goed voor de lever, Klare is je ware! ....(„On ne détruit que ce qu'on remplace" — Dumarsais).

3. een leugen (ook als een koe). **)

Want melk is om-den-bliksem niet goed voor iedereen, maar melk is van nature alleen

---

*) Dàt gaat dan wèl, maar geheel juist is het toch óók niet. De volken, die geregeld cider drinken (Normands, Bretons, Ober-Oestreicher) hebben een speciaal soort... vriendelijke stugge domheid („Mostschädel"), die een echte wijndrinker hartgrondig veracht.

**) Het „melkkapitaal" heeft zich ook reeds van deze leus meester gemaakt. Op den achterkant der Utrechtsche tramkaartjes staat b.v. „Umi melck is goed voor elck" (welke taal is dat?); en de „Amsterdamsche Melkslijters-

goed voor — jonge kalveren. Dus niet eens voor „vee" in het algemeen. Want zelfs volwassen koeien verdragen geen melk. Melkdrinkende koeien noemen de boeren „melkers" of „vuile beesten" en wetend, dat zij ontaard zijn en verder ontaarden, en onderwijl de melk opdrinken, die aan de even koedomme stedelingen verkocht moet worden, slachten zij die dadelijk.*) Dat verzwijgen, als zooveel, de kwekkers en „prêcheurs de fausse morale", de „bourreurs de crânes". De duivel hale ze.**)

Zonder experimenten, waarvoor om dezelfde redenen thans nergens een laboratorium beschikbaar zou zijn (maar wie weet hoe een... koe een haas vangt), durf ik niet met zeker-

---

bond" laat in de winkels zijner leden een reclamekaart ophangen, voorstellende een walgelijk spek-vet gemest en een mager kind, met den tekst „Alleen versch gekookte melk geeft elken waarborg en is goed voor elk. Word dik als ik."....

*) De even ontaarde, en verder ontaardende, melkdrinkende stedelingen slachten zij evenwel niet, want dezulken zijn het „melkkoetje".

**) „Modern science has convinced us, that nothing that is obvious is true" (Shaw).

heid te zeggen op wèlken leeftijd (uiterlijk na het verdwijnen der hypophyse, of in de puberteit, maar ik vrees: héél veel vroeger) men geen of weinig melk meer drinken mag (en of er, naar ik vermoed, verband bestaat tusschen melkmisbruik en o.a. kanker). Hoewel Jupiter met honing, en niet met melk, werd grootgebracht, wil ik voorloopig doen alsof ik aanneem, dat voor een klein kind nog gedurende eenigen tijd na het ophouden der borstvoeding met moedermelk, het voeden met „soortvreemde" koeienmelk misschien niet àl te veel kwaad kan*); al blijft er voor mij iets griezeligs in dat stief- of zoogmoederschap van redeloos vee, in letterlijken zin, en dan nog van een zoo bijzonder dom en traag beest als een koe**), temeer nu de „volks-

---

*) Aan de noodzaak daarvan geloof ik bij normale kinderen echter volstrekt niet, ik weet er, die uitstekend opgroeien, b.v. bij brood, groenten en (natuurlijk zelfgeperst) sinaasappelsap.

**) „Die Kuh sagt: „muh!",
„Sagt manchmal: „muh!",
„Und manchmal lässt sie es bleiben;
„Sie gibt uns die Milch — und die Butter dazu,
„Tut mit 'm Schwanz sich die Fliegen
[vertreiben..."

mond" (die meestal gelijk heeft) spreekt van deugden en gebreken „met de moedermelk ingezogen". Melk is dus, onweêrsproken, goed voor kalveren, en indien rauw (gekookte melk is nòg vergiftiger, schoon minder angstwekkend voor 't veege hachie), misschien tamelijk onschadelijk voor menschen in een min-of-meer kalvelijken staat: baby's, sommige zieken (mits géén zenuwzieken! Melkmisbruik is een der hoofdoorzaken der „moderne" „nervositeit"), herstellenden, sommige (echte) zwakken (dus géén „bloedarme" juffers en jongelui, en géén „afgesappelden"!) en, als ge wilt, misschien (daar waag ik mij niet aan!), zelfs sommige vrouwen. Ik weet niet, of een redelijk gebruik van jenever schadelijk is*) (omdat die vermaledijde kwekkers

*) „Het is proefondervindelijk bewezen, dat de sterkedranken, matig gebruikt, door lieden, die in eenen dampkring, door schadelijke uitwasemingen bedorven, zwaren arbeid moeten verrichten, tot instandhouding van hun krachten en gezondheid, even zeer dienstig zijn, als het misbruik, door uitputting der krachten en bederf van den eetlust, de gezondheid vernielt." (Dr. S. Büchner in een „Verhandeling..." in 1821 door de Holl. Maatsch.

het kwekken, aanvaard ik het nog niet zonder meer; al is jenever ter vervanging van wijn om geestelijke redenen ongetwijfeld verwerpelijk), maar zéker is voor een volwassen man melk schadelijker dan jenever; bij gebruik van noemenswaardige hoeveelheden ontstaat steeds vroeger of later, min of meer ernstige en ongeneeslijke verkalving, tranchons le mot, — dat is dan de wraak van het kalf. „Der Mensch ist was er isst." *)

---

van Wetenschap — toen blijkbaar minder verkwèkt dan thans — met goud bekroond.)

*) Ik geloof niet, dat er ernstige bezwaren zijn tegen het gebruik van melk in hoogst veredelden vorm (Roquefort, Camembert, Brie, Gorgonzola e.d.), vooral in de fameuze combinatie met oude Bourgogne of Barolo. (Jes. XXV, 6). Met gewone zuivelproducten (boter, e.d.) zij men minstens matig. Olijfolie is stellig beter. En dan nog: „Olie van buiten, honing — en wijn! E. W. — van binnen." (Pollio Rumilius). Zie ook: Pred. IX „(7) Ga dan henen, eet uw brood met vreugde en drink uwen wijn van goeder harte, want God heeft alreede een welbehagen aan uwe werken. (8) Laat uwe kleederen te allen tijde wit zijn, en laat op uw hoofd nooit olie ontbreken..."

Daarenboven is melkdrinken voor een volwassene: *vies*, ja, *smerig*, een infantiele regressie, buccale slijmvlies-erotiek, zooiets als (en ook alweer zoowel oorzaak als gevolg van): te veel slapen (vaak in een wilden angst om te weinig te slapen), te veel „dagdroomen", de echte „kalverliefde", voorts ook: bedwateren, faeces-knoeien, duimzuigen, nagelbijten, neuspeuteren, masturbeeren. En zoo loopen er al veel, veel te veel (bijkans een

---

Ongetwijfeld is een der oorzaken, waardoor het brood in Nederland zoo allermizerabelst is, de toevoeging van melk bij het deeg; volgens ons nationaal principe: duur en slecht. Bij gebrek aan gegevens durf ik niet te beslissen, of melk (vooral ezelinnenmelk vindt men vermeld) voor *uitwendig* gebruik geschikt is. Ook van de *rectale* toediening, de soms geroemde „Milchklistiere", weet ik niets te zeggen. Maar ik zou ook voor deze niets voelen...

En voor poes? (...Rundernat is goed voor de kat...)

Daarentegen is melk zonder meer werkelijk goed (al rijmt het niet....), althans zeker onschadelijk, voor het schoonmaken van leer, in het bijzonder zeemleer, voor het verwijde-

democratische „meerderheid"), met de sporen van den niet eens meer geheimen „vice" (héél vies) der veegemeenschap en -maagschap op hun papperige gezwollen kinderballon-gezichten in de wei, in de Kalverstraat, met hun onvoldragen, ongeboren, „onwedergeboren" (zou Bolland zeggen) kindsche, kalfsche baby-koppen, gezichten „van melk en bloed" — maar bloedeloos — de melklurkers, de melkslurpers, de melkzuchtigen, de „melkmuilen", de uitgegroeide zuigelingen (die aan hun „min" „gefixeerd" bleven), de „moederskindjes", de ongespeenden, de „klieren", de chronische lactisten *) die ik aanneem (vooral natuurlijk bij de vol-

---

ren van vlekken door sommige soorten inkt ontstaan, voor het tegengaan van het „afgeven" van witkalk, en het fixeeren van potloodteekeningen!

*) (Jez. XXVIII, 9; 1 Cor. III, 2). Acuut Lactist kan de beste worden, als hij zich op de Alm aan melk bezondigen moet („Auf der Alm da gibt's ka' Sünd") en een acute melkvergiftiging (zooiets als anaphylaxie) oploopt. Het beste tot heden bekende geneesmiddel schijnt ijskoude cognac te zijn. Bij verslaafden is uitteraard de gevoeligheid voor het melk-

ken van het „gemelk"*): de „cheibe" „Eidgenossenschaftler" — „les idées Suisses", die intusschen al lang nog veel meer Hollandsch dan Zwitsersch zijn — de blatende Denen, de loeiende Amerikanen, en ons arme, herkauwende, „slapend vergaande"**) volk) één voor één op straat aan te wijzen; die „kerngezonde menschen" (van wat men zoo noemt is juist de schil gezond), die bij de eerste de beste epidemie (epidemie is hygiëne!) als ratten verrekken (griep 1918, allen melkdrinkers), de wezens, die — dit is een zéér typisch symptoon — „het onverwachte" nooit aankunnen, en meer dan wat-dan-ook vreezen; de voortbrengers en verbruikers van: melk-

---

virus afgestompt, maar tevens alcoholotherapie van weinig of geen nut meer. Het is dan ook een dwaling van Fuchs, te meenen, dat men zich tegen het melkeuvel beschermt door „óók Jenever" te drinken. (Zie ook: Hooglied V, 1). Voor geheel normale en onbedorven volwassenen is melk: een braakmiddel.

*) Al zal de tijd wel spoedig daar zijn, waarin Europa zelf op een koe rijdt, niet op een stier (...Iets voor den „Volken"-„Bond"!...)

**) Groeninx van Zoelen: „Voor Afbraak".

philosophie, melkwetenschap, melkpolitiek, melkmoraal, melkgodsdienst, melkkunst, melkarchitectuur, melklitteratuur, melkpoëzie enz., onze heele melkcultuur — melkbarbaarschheid! En dan, „als het kalf verdronken is dempt men den put".

Elke civilisatie was door de tijden heen verbonden aan den oorsprong van alle civilisatie: den Wijnberg *). Wijn en Brood maakten den mensch tot mensch, en zijn nòg, met zout, olijfolie en honing desnoods, de „heilige" levensmiddelen **) ge-

---

*) Jeremia, hoofdstuk XXXV:

(5) en ik zette den kinderen van der Rechabieten huis koppen vol wijn en bekers voor, en ik zeide tot hen: Drinkt wijn.

(6) Maar zij zeiden: Wij zullen geenen wijn drinken; want Jonadab, de zoon Rechabs, onze vader, heeft ons geboden, zeggende: Gijlieden zult geenen wijn drinken, gij noch uwe kinderen, tot in eeuwigheid;

(7) ook zult gijlieden geen huis bouwen, noch zaad zaaien, noch wijngaard planten of hebben, maar gij zult in tenten wonen alle uwe dagen, opdat gij vele dagen leeft in het land alwaar gij als vreemdelingen verkeert..."

**) Zie Gen. XIV, 18; 2 Kon. XVIII, 32; 1 Kron.

bleven! *) Egypte uitgezonderd, waar men volgens Herodotus, Strabo en Dio bier, heel veel bier **), dronk (wat de bierbruine som-

---

IX, 29; 2 Kron. II, 15; Ezra VI, 9; Jer. XL, 10, XLI, 8; en Ps. CIV:

(14) Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten, en het kruid tot dienst des menschen, doende het brood uit de aarde voortkomen. (15) „En den wijn, die het hart des menschen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie; en het brood dat het hart des menschen sterkt"; voorts: Hos. XIV, 8; Openb. VI, 6. Zie nog: Deut. XXVIII, 39-40, XXIX, 6; Micha VI, 15.

*) Men kan natuurlijk ook tè veel wijn drinken, zooals men te veel... in de zon kan wandelen. „Wees matig in alle dingen", ook in de matigheid en onmatigheid! („Zuviel kann man wohl trinken, doch nie trinkt man genug." Lessing). En er zijn misschien ook wel menschen, die niet tegen wijn kunnen, zooals ik b.v. niet tegen komkommer kan...

**)...„Δίων ὁ ἐξ Ἀκαδημείας φιλοίνους φησὶ καὶ φιλοπότας τοὺς Αἰγυπτίους γένεσθαι, εὑρεθῆναί τε βοήθημα παρ' αὐτοῖς ὥστε τοὺς διὰ πενίαν ἀποροῦντας οἴνου τὸν ἐκ τῶν κριθῶν γενόμενον πίνειν. Χαὶ οὕτως ἥδεσθαι τοὺς τοῦτον

berheid der Egyptische kunst verklaart *), was er nooit een „opbloei" dan in een wijnland (al maakte dat andere, bijna Nationale — opdat er hier iets „Nationaal" zij! — door honger en jenever gefiltreerde, „verbitterde", besef van goed en kwaad, van mooi en leelijk, een Rembrandt...): Hellas, Palestina, Etrurië, Rome, Provence, Bourgondië, Florence, weer Rome, het Donaudal, het Rijndal... en nu wel nogmaals Rome, „la terza Roma"!... („W. il Duce!") — En wie weet (welgemeend compliment aan mijn uitgever), is Maastricht nog de levendste Nederlandsche stad, omdat eens de wijnstok op de hellingen er om heen groeide? Plant hem er wéér, o Varus**), in het marmer-

---

προσφερομένους ὡς καὶ ᾄδειν καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ πάντα ποιεῖν ὅσα τοὺς ἐξοίνους γενομένους."

(Athenaeus I, 34).

„... Die schoone dingen zegt en den mond schoon opent, een man van myrrhe, die de dronkenschap bemint..." (Papyrus Harris).

*) „Wines ein becher vol der gît, daz sî iu geseit
„Mêre rede und manheit
„Dan vierzec und viere
„Mit wazzer oder biere" (Iwein).

**) „Nullam, Vare, sacra vite prius..." (Zie Jer. XXXI, 5; XXXII, 15; Amos IX, 14; Joel I, 5).

looze land, het wijnlooze land, het liedlooze land! *) — Homerus onderscheidt van de Grieken, die wijn, „den goddelijken drank" (θεῖον πότον, Od. IX) dronken, de Scythische barbaren als „paardenmelkers en melkdrinkers" (ἱππημολγῶν γλακτοφάγων, Il. XIII) **) enz. En een paard is nog wèl een edeler dier dan een rund!

Wij zijn ook hier alweer precies op den verkeerden weg (op den Melkweg). Wij verrotten in den melkpoel. De witte vloed verzwelgt ons. Met „officieelen steun", met de hulp van misdadige wijnaccijnzen — waar is hij, die „non tali auxilio!" roept? — en onder steeds luider gekwèk, is „ons" volk al chro-

---

*) Spr. XXIV, 30-31; Jez. XVI, 9-10; XXIV, 4-11; Jer. XLVIII, 33. (cf: „de Bezem", 16-3-'28).

**) Een „barbaar" is altijd, wie geen of te veel wijn drinkt, dus: geen wijn drinken kàn. (Zie: Spr. XX, 1; Pred. II, 3; Jez. XXVIII, 7; Ef. V, 18). De Scythen hebben trouwens later (mij dunkt: te laat) getracht het kwaad te herstellen door overmatig en onzinnig wijngebruik, in die mate zelfs, dat Herodotus (VI, 84) in dit verband het woord „ἐπισκύθισον" gebruikt. Dat is al bijna „Amerikaansch", en wat òns weer wacht...

nisch met dierenklierensecretie, vergiftigd *) aan melk verslaafd, voordat men zelfs proeven op (beklagenswaardige) ratten en kraaien

---

*) En daarnevens met nog veel ander verdacht spul, dat hier buiten beschouwing blijft.

„Für durst mac niht bezzer sîn
„Dan wazzer, bier, mete oder wîn".

(Freidank).

Met ongegiste dranken zij men steeds voorzichtig, zelfs met water (... Water is goed voor later...) dat hier te lande modderaftreksel is (2 Kon. II, 19). — Zie 1 Tim. 5, 23: „Drink niet langer water, maar gebruik een weinig wijn, om uwe maag en menigvuldige zwakheden" — en heden zelfs met, zooal niet gegiste, „alcoholhoudende" (dikwijls „hoogere alcoholen", die volstrekt niets met „hooger alcoholisme" te maken hebben, „houdende"), zooals ordinaire likeuren, Vermouth (dus ook: Coctails, Jer. IX, 15) en — lacie — het meeste wat men heden in Nederland onder den naam „wijn" durft en mag verkoopen (Deut. XXXII, 33; Jez. I, 22). Eens stond op wijnvervalsching de doodstraf. Nu is er hier wel een „Warenwet", die belet, dat men „botersprits" of „boterletters", (luxemalligheid, die een verstandig mensch zelden of nooit eet) met margarine maakt (wat men

(die trouwens weinig of niets bewijzen)*) genomen heeft, omdat het immers gekwèk was, en alle gekwèk van dezen („onzen"? — onzin!)

---

natuurlijk ook doet), maar die blijkbaar voor de eerste levensbehoeften, waaraan deze kalveren-staat honderden procenten, millioenen guldens!, „verdient" (het gouden kalf...), niet geldt...

„O Gott behüt den Wein, Vor Hagelstein,
„Und treff den, der die Mass macht klein
„Und tut Wasser, Zucker, Weidäsche und
[Tropfwurz hinein!" (Fischart).

*) Chesterton („All things considered"):
„... Man is an exception, whatever else he is. If he is not the image of God, then he is a disease of the dust. If it is not true that a divine being fell, then we can only say that one of the animals went entirely off its head. In neither case we can really argue very much from the body of man simply considered as the body of an innocent and healthy animal. His body has got too much mixed up with his soul, as we see in the supreme instance of sex... Thus in sex no animal is either chivalrous or obscene. And thus no animal ever invented anything so bad as drunkenness — or so good as drink..."

tijd, en dus goed is; en dit is gevolg, en weer oorzaak, van barbarisatie en decivilisatie... van vermelking en verkalving. Een Koninkrijk, neen, liever een Republiek, voor een grooten fopspeen! Teekenend en leerzaam is dan, dat de vegetariërs („de bleekste van alle Ariërs", zegt Wiessing *) de kwèkkers bij uitnemendheid, die zóóóóó ondierlijk en plantaardig zijn, zoodra het de dranken betreft (men sta mij de uitdrukking toe!) water in hun wijn **) gaan doen, en zich, al apenoot-

---

*) Manichaeërs (toen) en Vegetariërs-Geheelonthouders enz. (nu) lijken op elkaar als twee druppels... melk („neque aqua aquae, nec lacte est lactis, crede mi, usquam similius, quam hic tui est, tuque huius autem." Plautus). En de Manichaeërs (die den wijn „de gal van den Vorst der Duisternis" noemden) schold toen Augustinus („de Ut. cred." C. 18): Exsangues corporibus sed crassi mentibus." (Deze, zeer diepzinnige, tegenstelling hoop ik binnenkort, in „Verrekken", voor ònzen tijd te bewaren.)

**) Terloops: Er bestaan heden menschen, „Nederlanders" natuurlijk, die gesteriliseerd Bourgogne-druivensap (althans naar hun zeggen) in den handel brengen! Er bestaan

jes kauwende, met afgrijselijke hoeveelheden dierlijk kliersap bij de logge voedster een infantiel-sexueelen roes drinken, terwijl zij de edelste, veredeldste, verfijndste, plantenstof, de „Godsgave", „het bloed der aarde", den heiligen wijn, in hun vuilwaterdronkenschap als „taboe" versmaden. *)
Dáárover had Chesterton het:

„No more the milk of cows
Shall pollute my private house

---

heden zelfs menschen, die zich „christen-geheelonthouders" noemen... („Alzoo zegt de Heere: Gelijk wanneer men most in een bos druiven vindt, men zegt: verderf ze niet, want daar is een zegen in..." Jez. LXV, 8. — „Zoo zegt de Heere, de God Israëls: Alle flesschen zullen met wijn gevuld worden..." Jer. XIII, 12...!) Mededeeling aan het „nageslacht". —

*) Feitelijk is er toch maar één verontschuldiging als men geen wijn drinkt: dat men geen wijn (of geen Nederlandschen wijnaccijns...) betalen kan!

„Wijn! Zooals der planten sap
„Mijn zijden kleed van vlekken zuivert,
„Zoo wascht de wijn de donkre vlekken
„Uit mijne ziel." (Li-Tai-Pe).

Than the milk of the wild mares of the
Barbarian;
I will stick to Port and Sherry,
For they are so very, very,
So very, very, very Vegetarian."

(„... So vegy, vegy, vegy Vegetarian...")

En het eenige „gevaar" van wijndrinken is, dat het een ongelukkige helpen kan een „droomwereld" te bouwen, als hij een ondragelijke werkelijkheid, zooals nu en hier (... 2 Sam. XVI, 2), niet meer aankan:

„Es ist ein Brauch seit alters her,
„Wer Sorgen hat, hat auch Likör",

zegt Busch, en Fischart noemt den wijn o.a. „Bettlerbett" en „Wintermayen".
Dit misbruik van de hoogste gave der menschenziel: mee te scheppen (al is het maar in studies en schetsen) is echter, vergeet het niet, de laatste troost der hopeloozen, die wel eens de besten zijn!
(Spreuken XXXI):
(6) „Geeft sterken drank dengene die verloren gaat, en wijn dengenen die bitterlijk bedroefd van ziele zijn;
(7) Dat hij drinke, en zijne armoede vergete, en aan zijne moeite niet meer gedenke".

Dit zijn de nieuwe, de goddelooze asceten *), de nieuwe, de goddelooze helden zijn er ook al **) en reeds zijn de nieuwe, de goddelooze Heilanden in aantocht, die wijn in water veranderen, neen, pardon, niet in rein water, maar in glibberige, lidderige melk; en bij het Laatste Avondmaal (de Kruisiging vervalt natuurlijk wegens ongesteldheid of „gemoedsbezwaren"), van zoo'n beker met dat uierslijm zullen zeggen: „drinkt, dit is mijn bloed."

En dat zal dan hun eerste waarachtige waarheid zijn!

---

*) Asceet, van ἀσκεῖν = oefenen. Wàt „oefenen" deze? En waarvóór? (Zelfs de strengste kloosterorden stonden in hun regel wijn toe).

**) Lindbergh, die toen hem champagne werd aangeboden, niet als een kaerel om Bordeaux of Chianti of Rijnwijn, of om een doodgewonen borrel, maar als „de wijze Kater", om een glaasje mellek vroeg.

COLOPHON

HET WITTE GEVAAR door Erich Wichman verscheen gedeeltelijk in „De Vrije Bladen", Augustus 1927. De oplage van dezen druk bleef beperkt tot 250 exx., genummerd van 1 tot en met 10 voor de exx. op japansch papier (waarbij gevoegd wordt een droge naald-ets van den schrijver: „de Melkdrinker") en van 11 tot en met 250 voor die op oud-hollandsch. De boekversiering is naar teekeningen van H. Jelinger. Den druk verzorgde C. Nypels op de persen der uitgevers Leiter-Nypels te Maastricht

●

Dit exemplaar is nummer

Erich Wichman 1890-1929

Het was maar niets in Nederland, vond Erich Wichman. De Noordzee zou het land dat bij stukjes en beetjes aan haar golven was ontworsteld maar beter weer kunnen overspoelen. Elke inspiratie, elk initiatief ging ten onder in de grijze burgermassa.

Erich Wichmann, zoals hij in werkelijkheid heette — de tweede *n* liet hij altijd weg — werd in 1890 in Utrecht geboren. Hij bleek al zeer gauw een intelligente leerling, al was hij niet gemakkelijk in de omgang voor het onderwijzend personeel. Hij had een ijzersterk geheugen en leerde, alleen om te bewijzen dat Perk geen goed dichter was, de hele *Mathilde*-cyclus uit zijn hoofd. Dat betekende nog altijd zo'n 100 sonnetten.

Na de middelbare school studeerde hij tegelijkertijd kunstgeschiedenis en scheikunde. Daarnaast schilderde en schreef hij bijna dag en nacht, zodat van een vlot verloop van de studie weinig kwam. Aan examens kwam hij dan ook niet toe.

In 1914 ging Wichman naar Amsterdam, waar hij zich schaarde onder de aanhangers van de nieuwste richtingen in de schilderkunst, die veel in tentoonstellingen van De Onafhankelijken exposeerden. Hij was een veelzijdig kunstenaar. Hij schilderde niet alleen, maar maakte ook etsen, bronzen, zilversmeedwerk, litho's, houtsneden en een aantal emails. Het meeste werk is non-figuratief en sterk dynamisch, en Wichman experimenteerde met allerlei technieken, om vooral niet op een punt stil te blijven staan.

Niet alleen in zijn werk als kunstenaar was Wichman een opvallende figuur. Behalve zijn energie, die nauwelijks te volgen was maar velen meesleepte, was zijn uiterlijk zeer in het oog springend — peenhaar, broodmager, een glazen oog, en kleren die meestal kapot waren — en er was altijd wel iets over hem te vertellen.

Wichman liep op zeker moment hongerend door de straten toen hij een kennis ontmoette die hem voorstelde om op zijn kosten maar wat mee te gaan eten. Eenmaal bij Dorrius aan tafel gezeten bestelde de kennis twee erwtensoep met kluif. Bestellen zonder Wichman eerst te vragen wat híj wilde eten, deed de hongerige kunstenaar verontwaardigd weer opstaan en grommen: 'Vreet jij zelf je erwtensoep'; hij ging met lege maag verder.

De democratie had Wichmans sympathie niet. Het algemeen kiesrecht zorgde er volgens hem voor dat de gewone man de

bourgeoisie aan de macht hielp. En eenmaal aan de macht zou zelfs de beste kracht terugzakken in de middelmaat, want macht corrumpeert. Na vier jaar regeren werd het stemvee dan weer in de hokken gedreven en de regeringsperiode werd weer verlengd.

In Nederland bestond geen partij die aan Wichmans opvattingen voldeed. Hij had begrip voor communisten; de sociaal-democraten waren in zijn ogen geen haar beter dan de bourgeoisie, ze hadden dat bewezen in 1918 toen Troelstra de revolutie uitriep en niemand volgde.

Het lag niet in Wichmans aard om zijn onvrede over het politieke systeem onder stoelen of banken te steken. In 1916 richtte hij met Louis Saalborn het genootschap De Anderen op, een groepje 'rebelse patriotten in een ondergaand volk'. In 1918 voerde Wichman een actie tegen het algemeen kiesrecht wat hem drie dagen celstraf opleverde. De mensen moesten maar liever Goethe lezen dan zich met politiek bemoeien, vond hij.

Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1921 richtte Wichman, samen met Eikeboom, Havermans en Bakels de Rapaillepartij op. In de Uilenkelder, het bohémiencafé aan de Reguliersgracht werd het komplot van deze anti-alles partij gesmeed.

Als kandidaat nr. 1 werd een zwerver van de straat geplukt: Cornelis de Gelder alias Had-je-me-maar. De lijsttrekker in spe — die het presentiegeld van *f* 5,— per raadszitting goed zou kunnen gebruiken — was van pantoffelventer en kermisacrobaat opgeklommen tot straatconférencier met hoog in het vaandel de 'jajem'.

In tegenstelling tot nr. 1 van de lijst had nr. 2 — Bertus Zuurbier — wel idee van politiek. Hij stond dat doorgaans op luide manier te demonstreren op het Amstelveld, bij het colporteren van *De Vrije Socialist.*

Er werd een verkiezingsblad gedrukt, *De Raad* geheten, waarin de Rapaillepartij haar program uiteenzette.

Dit bevatte als voornaamste punten: afbraak van de urinoirs en aanplant van bomen op grote schaal; afschaffing van Kunst en Wetenschap (die gingen toch ten onder); vrij vissen in het Vondelpark; jajem en bier 5 cent.

Wat niemand had verwacht gebeurde: De Rapaillepartij kreeg 13.179 stemmen, wat goed was voor twee zetels in de Raad.

De invloed van de winst van twee zetels door een nep-partij was minimaal: het werd als een geslaagde grap beschouwd. De Gelder werd al spoedig in Veenhuizen opgeborgen; Zuurbier zat zijn tijd

uit en werd niet herkozen in 1923. Het was niet de demonstratie geweest van het falen van het democratische systeem, zoals Wichman graag gezien zou hebben. Er was niets veranderd: Nederland was even vervelend gebleven.

Wichman nam het besluit naar het buitenland te gaan. Na wat omzwervingen kwam hij in Italië terecht, waar het fascisme al marcheerde, en hij werd tolk aan het Nederlands consulaat. Hij schilderde daar nauwelijks en begon weer te schrijven.
In Italië — Wichman was voor zijn 24ste al in contact geweest met Marinetti, futurist en fascist — zag hij het fascisme als een nieuwe vitale vloedgolf die het stof van het bourgeoisbestuur zou wegspoelen.

In 1924 keerde Wichman terug, al zou hij niet lang blijven. Het was in Nederland nog geen haar veranderd en die constatering maakte hem moedeloos. Hij aarzelde dan ook niet lang toen hij gevraagd werd om in Parijs op een internationale kunsttentoonstelling het Nederlandse paviljoen te decoreren. Hij kon weer wat doen.

De fascistische beweging kwam op in Nederland. Uit splintergroeperingen ontstond in 1927 een wat bredere beweging. Ook kwam in december van dat jaar het eerste nummer van het fascistisch weekblad *De Bezem* uit. Er sprak het eerste jaar niet een zeer dogmatisch fascisme uit het blad, Wichman voelde zich er goed bij thuis. Hij was er niet zozeer op uit om het fascisme als staatkundig systeem in Nederland te vestigen. Wat hij alleen wilde overbrengen was 'een sfeer, een toonaard, een gevoelstempo, een mentaliteit, een levenshouding: het stukbreken van zinloos en levenloos geworden vastheden, het vlottend en vlot maken, het opnieuw beginnen, de Jeugd!'

Wichmans bijdragen in *De Bezem* vulden haast een derde van de inhoud van de eerste jaargang. Alleen of samen met de kameraden haalde hij streken uit, waarvan in *De Bezem* uitvoerig verslag werd gedaan.

Zo verstoorde hij een 1 mei-viering in de zaal van de Vrije Gemeente in Amsterdam, die direct door de VARA werd uitgezonden. Kalm liep hij naar voren, greep de microfoon, schreeuwde 'Leve de koningin' de ether in, en smakte vervolgens de microfoon tegen de grond.

Een andere actie samen met de kameraden van *De Bezem* vond plaats in Zeeland. Er was een stroming in België die vond dat Zeeuws-Vlaanderen ingelijfd moest worden. Toen de mannen van

De Bezem ter ore kwam dat een aantal leden van Het Dietsch Studenten-Verbond een demonstratieve boottocht zou ondernemen naar Hansweert, gingen ze erop af. De een met een bezem, een ander met een oranje vlag over de schouder: 5 mannen van *De Bezem*. Toen de Belgen zagen dat er zich op de wal een menigte had verzameld en ze van de aanwezige marechaussee en politie het advies kregen om maar niet te landen, wendden ze de steven en voeren terug.

Het medewerkerschap van Wichman stokte toen hij ziek werd. Hij was naar Utrecht gegaan om een lezing te houden, maar daar aangekomen was er niemand. Iedereen was naar Breukelen om een dijk van de Vecht van doorbreken te weerhouden. Wichman reisde hen achterna en stond uren op zijn lekke schoenen in het ijskoude water zandzakken door te geven. Het bezorgde hem een longontsteking wat hem uiteindelijk in de oudejaarsnacht het leven kostte.

Atte Jongstra

Literatuur

Erich Wichman tot 1920. Afbeeldingen en geschriften met een inleiding van Dr. W. Vogelsang. Amsterdam 1920.

Erich Wichman. *Het witte gevaar.*
In: De Vrije Bladen. Jg. 4 (1927), nr. 8-9 (aug.-sept.), p. 242-246.

Adam Haag. *Erich Wichman 1890-1929.*
In: De Bezem. Jg. 2 (1928-1929), nr. 6 (11 januari 1929).

H. Zimmerman. *Een 'wekroep' in de lage landen.*
In: Vrij Nederland, 2 januari 1954.

H.P.L. Wiessing. *Bewegend portret. Levensherinneringen.* Amsterdam 1960.

J.A. Groen jr. *Had-je-me-maar, Zuurbier en de Rapaillepartij.*
In: Ons Amsterdam. Jg. 22 (1970), nr. 12 (dec.), p. 368-374.

Erich Wichman. *Lenin stinkt en andere satirische geschriften.* Gekozen door Wim Zaal. Amsterdam 1971.

John Jansen van Galen. *'Dit is geen tijd meer, een overgang, wie weet waarheen?'*
In: Haagse Post, 22 december 1971.

Wim Zaal. *De Nederlandse fascisten.* Amsterdam 1973.

De pogingen van het Amsterdamsch Drankweer Comité om, met steun van de gemeente, het drankgebruik wat in te dammen en melkgebruik aan te moedigen, was Erich Wichman een doorn in het oog.

Overal in de stad zag hij borden en spandoeken waarop spreuken als: 'Op voor Geheelonthouding en Plaatselijke Keuze' of 'Alcohol is Hersengift'.

'Op tégen geheelonthouding', roept Wichman, 'alcohol kan best hersengift zijn, maar het is het natuurlijke tegengif tegen Nederland. Niemand die hier iets tot stand moet brengen, red het er zonder.'

Zijn afschuw van melk, die koeien-uier-afscheiding, dat uierslijm, die glibberige lidderige melk; zijn angst voor 'het witte gevaar' drukte Wichman uit in een opstel in *De Vrije Bladen* van 1927. Het omvatte vier pagina's en zou, uitgebreid en van veel voetnoten voorzien, in 1928 als de brochure *Het witte gevaar* verschijnen.

Melk is alleen goed voor kalveren en voor lijders aan bepaalde ziekten en is zeer zeker niet goed voor elk, zegt Wichman. En dat alcohol slecht is ...: 'zéker is voor een volwassen man melk schadelijker dan jenever.'

Zonder het 'tegengif' alcohol zou niemand in Nederland nog iets presteren. De kleurloze middelmaat zou de boventoon voeren en niets zou ooit veranderen: hèt schrikbeeld van Erich Wichman, alcoholist uit principe, drinker omdat niets en niemand bestand was tegen Nederland in al haar platheid.

ISBN 90 6187 706 7 Amsterdamse Schotschriften 6